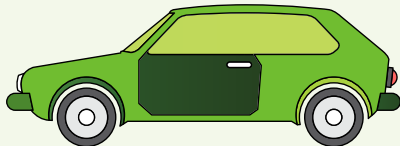

Atmintinė senų, neeksplotuojamų

AUTOMOBILIŲ SAVININKAMS

Riogsantis senas automobilis, kurį šeimininkas palikęs merdėti likimo valiai – dažna kiemų kasdienybė. Kaimynai širšta, o vaiduokliškos išvaizdos „senoliai“ abejingai trūnija užimdami brangią daugiabučių kiemų vietą. Tačiau problema – ne tik estetinė ar susijusi su vietos stoka. Iš pažiūros vien metalo laužo krūva virtusiame automobilyje apstu ir kitų medžiagų, kenkiančių aplinkai.

Lietuvoje kasmet išardoma 50-60 tūkst. tonų senų automobilių, iš kurių apie 30 proc. (t.y. 15-20 tūkst. tonų) susidaro nevertingos plastiko, gumos, stiklo, salono apdailos ir kitokių automobilių dalių atliekos. Tokiu atveju senos automobilio padangos, gumos, sėdynės, plastikas dažniausiai nukeliamą į buitinių atliekų konteinerius, taip pagreitinamos sąvartynų užsipildymą ir padidindamos mokesčius sąvartynų išlaikymui, kuriuos tenka sumokėti gyventojams. Lietuvos įstatymai reglamentuoja, kad tokių atliekų tvarkymu rūpinasi savivaldybės, o jos išlaikomos iš kiekvieno mūsų kišenės.

Pagal teisės aktus, kurių įgyvendinimą prižiūri Aplinkos ministerijai pavaldžios institucijos bei policija, seno, nebevažiuojančio automobilio savininkas privalo pasirūpinti seno automobilio atliekų sutvarkymu. Jei to nepadarys, jis gali būti nubaustas už neekspluatuojamos, paliktos be priežiūros transporto priemonės laikymą bendro naudojimo vietose.

Tačiau visuomenė pilietiškėja – dažnas gyventojas jau nesitenkina vien kasdieniu keiksnojimu panosėje, o imasi konkrečių veiksmų problemai spręsti. Pranešimų atitinkamoms institucijoms apie paliktus nebenaudojamus, apleistus automobilius daugėja, tai lemia ir dažniau paskiriamas baudas jų savininkams bei priverstinius automobilių konfis-

kavimus. Aplaidumas ar sentimentai – sunku būtų pasakyti, kokios tikrosios šeiminių priežastys lemia laikyti seną „laužą“. Į visų šių gyventojų kategoriją nusitaiko senų automobilių supirkėjai. Jei šeiminkas užmaršus ar tiesiog neryžtingas – patys susiras ir paragins parduoti. Rodos, vien sveikintinas žingsnis. Tačiau ir čia slypi problema, kartais nė kiek ne mažesnė nei pats senienos riogsojimas. Senų automobilių supirkimas – dažna dar viena „garažinio“ verslo niša, slepianti neegzistuojančią licenciją, apeinamus mokesčius ir opią ekologijos problemą.

TIK TAI, KAS „APSIMOKA“

Neturintys licencijos verstis transporto priemonių likvidavimo veikla supirkėjai nesilaiko ir daugybės būtinų reikalavimų. Jų veiksmų principas ištis primityvus – išpešti kuo daugiau pelno sau, visiškai nesirūpinant žala aplinkai, teisės aktų nustatytais pareigomis ar naujausiomis žaliavos perdirbimo galimybėmis. Taigi, vertingas dalis jie priduoja į antrinę rinką, o jiems naudos nenešančių gumos, stiklo, plastiko ar kitų atliekų tiesiog atsikrato. Metodai, kaip tai sėkmingiau padaryti, taip pat nieko bendro neturi su jų veiklai nustatytais reglamentais. Atliekos dažnai tiesiog švystelimos į kontenerius, taip dar labiau paaštrinant kontenerių bei sąvartynų perpildymo problemą. Kartais pasielgiama dar paprasčiau – atliekų atsikratoma kažkur gamtoje, pavyzdžiui, artimiausiame miškelyje. Tokios gamtos „puošmenos“ – deja, ne tik estetinė problema, mat kartu su gamtą darkančiomis medžiagomis trūnys ir kenksmingos aplinkai, kurios garuodamos užteršia gruntinius vandenius, o užsidegusios išskiria toksiškas medžiagas.

Nepaisant pavojingų atliekų kenksmingumo, nemaži automobilių atliekų kiekiai vis dar tvarkomi netinkamai.

Automobilių dalys – hidrauliniai (tepaliniai) amortizatoriai, akumuliatoriai, degalų, tepalų ir oro filtrai – itin pavojingos aplinkai medžiagos. Netinka-

mai tvarkomos jos gali kelti pavojų tiek aplinkai, tiek pačių žmonių sveikatai. Automobilių tepalinius amortizatorius, degalų ir tepalų filtrus sudaro metalas ir alyvos ar degalų likučiai. Visuomenės sveikatos specialistų tvirtinimu, gamtoje išmetamos automobilio alyvos ar detalės, kuriose yra alyvos, gali užteršti didžiulius plotus ir paversti juos kone dykvietėmis. Užterštose žemėse kurį laiką nieko nebegalima auginti. Panaudotuose tepalų filtruose yra alyvos likučių, o juose - ir sunkiųjų metalų, ir dioksinų, ir įvairių aromatinių junginių. Jei į dirvožemį patenka 1 litras alyvos, jis dešimtmečiams užteršia pusę hektaro. O jei analogiškas alyvos kiekis patenka į vandenį, jis gali užteršti net milijoną litrų vandens. Netinkamai tvarkomi seni akumulatoriai irimo proceso metu ar pažeidus akumulatoriaus korpusą, į aplinką išskiria daug pavojingų cheminių medžiagų: sunkiųjų metalų ir elektrolito.

Su šiomis atliekomis į aplinką patekusios pavojingos medžiagos gali garuoti, užteršti gruntinius vandenis, užsidegusios išskirti toksiškas medžiagas. Aplinkoje pasklidusios pavojingos medžiagos patenka į žmogaus organizmą su maistu, per orą, vandenį ir gali sukelti sveikatos sutrikimų. Moksliniais tyrimais įrodyta, jog kenksmingos medžiagos turi tiesioginės įtakos įvairių ligų, ypač vėžinių, paūmėjimui. Dėl to visame pasaulyje skiriamas išskirtinai didelis dėmesys atliekų, o ypač pavojingų, tvarkymui. Siekiant išsaugoti švarią aplinką bei žmonių sveikatą, susidarančias pavojingas atliekas svarbu išskirti iš bendro atliekų srauto.

KAS TAI YRA AUTOMOBILIŲ IR KITŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ UTILIZAVIMAS?

● Iš automobilio, ar jo likučių, privalo būti išleistos ar surinktos visos kenksmingos medžiagos - tepalai, aušinimo, stabdžių, amortizatorių skysčiai, tepalo ir oro filtrai, akumulatoriai, oro pagalvės ir t.t.

- Atskirtos medžiagos - metalas, stiklas, plastmasės ir kt.
- Visi kenksmingi komponentai privalo būti pasverti, suskaičiuoti ir priduoti atitinkamoms įmonėms.

NEEKSPLOTUOJAMŲ AUTOMOBILIŲ SAVININKŲ TEISĖS IR PAREIGOS

Remiantis LR atliekų tvarkymo įstatymu, atliekų turėtojas (arba kitaip seno, neeksploatuojamo automobilio savininkas) privalo eksploatuoti netinkamas transporto priemones perduoti tvarkyti vienu iš pasirinktų būdų:

- pristatyti į eksploatuoti netinkamų transporto priemonių priėmimo vietas;
- atiduoti jas transporto priemonių gamintojui ir (ar) importuotojui;
- perduoti tokias atliekas turinčiam teisę tvarkyti atliekų tvarkytojui.

Eksploatuoti netinkamas transporto priemones gali surinkti ir apdoroti tik apdorojimo įmonės, turinčios leidimą, kuriame apibrėžtos eksploatuoti netinkamų transporto priemonių surinkimo ir apdorojimo sąlygos. Visos eksploatuoti netinkamos transporto priemonės turi būti nugabentos tik į apdorojimo įmonę, atitinkančią nustatytus reikalavimus.

ENTP apdorojimo ar surinkimo įmonė, priimdama ENTP, neturi teisės reikalauti užmokesčio už priėmimą, išskyrus šiuos atvejus kai:

- ENTP neturi veikimui būtinų pagrindinių dalių ir agregatų, visų pirma variklio, kėbulo ir pan.;
- ENTP yra pašalinių atliekų.

KAIP ATPAŽINTI

O ko patys pirmiausia imatės, jei nusprendžiate, kad pats laikas likviduoti seną automobilį? Tikėtina, kad imsite naršyti internete. Juk ten – visa skelbimų lavina. Problema, rodos, tik viena – kaip teisingai atsirinkti? Vis tik interneto erdvė, jei tik dedama šiek tiek pastangų, leidžia apie pirkėją susirasti daugiau informacijos. Nori skaidrumo ir patikimo sandėrio – venk pavienių asmenų, neskelbiančių apie save jokių duomenų.

Kiek sudėtingiau, jei pirkėją atrandi tiesiog gatvėje. Apsukrūs automobilių ardytojai žino: internetas – nebūtinai ta erdvė, kuri tiesiausiu keliu atves klientą. Išties kam vargti ir ieškoti, jei skelbimas su kontaktiniu numeriu gali atsirasti tiesiai prieš nosį? Sutikite, kad ne vienas esame tuo susigundę – aktuali tema ir telefono numeris, siūlantis išspręsti problemą, gali „iššokti“ ant pravažiuojančio automobilio, šmėkštelėti prekybos centro aikštelėje ar bet kurioje kitoje populiarioje vietoje, o kartais tokią „paslaugėlę“ netgi galima rasti užkištą už automobilio stiklo.

Kaip atpažinti teisėta ir neteisėta veikla besiverčiančius asmenis? Jei nežinote, ar senus automobilius superkantis asmuo turi leidimą verstis transporto priemonių utilizavimu, tiesiog pasiteiraukite, ar jis išduos transporto priemonės sunaikinimo pažymėjimą. Tai – pagrindinis įrodymas, kad automobilį patikėjote legaliai veikiančiam asmeniui. Beje, atidavus utilizuoti transporto priemonę, privalu su pirkėju pasirašyti ir transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartį.

PERDIRBIMO GALIMYBĖS SPARČIAI AUGA

Automobilių likvidavimo veiklai iš tiesų taikomi griežti reikalavimai: vi-

šios kenksmingos medžiagos privalo būti išleistos ar surinktos bei pridurtos atitinkamoms įmonėms, antrą kartą panaudojamos medžiagos rūšiuojamos ir priduriamos į antrinę rinką. Beje, antrinio panaudojimo pramonė vystosi didžiuliu tempu, panaudojant vis sparčiau tobulėjančias naujas technologijas. Iki šiol kurį laiką skelbta statistika, kad galima panaudoti virš 80 % seno automobilio, pasirodo, jau ima senti. Pastaraisiais metais skelbiami skaičiai beveik šokiruoja – teigiama, kad JAV jau įmanoma antrą kartą panaudoti net 98 % seno automobilio. Ir tai dar – ne pabaiga: tikimasi, kad netrukus bus išnaudojami ir likę procentai.

Akivaizdu, kad augančios technologijų galimybės nei kiek nejaudina nelegalių ardytojų – jiems rūpi tik pridėtinę vertę turinčios atliekos. Taigi, kaip užkirsti kelią nelegaliems supirkėjams, turėtų rūpėti ne tik senų automobilių savininkams, bet ir visiems juos atpažinusiems asmenims. Augantis pilietiškumas didina nelegalios veiklos likvidavimo tikimybę bei tai, kad vis daugiau senų automobilių bus perdirbta tinkamai, minimaliai teršiant aplinką. Pasitikrinti, ar senų transporto priemonių ardytojo veikla yra legali, galima LR Aplinkos ministerijos svetainėje www.am.lt

Pridavus eksploatuoti netinkamus automobilius demontavimo įmonėms, pasirūpinama, kad senas automobilis būtų saugiai sutvarkomas. Demontuojant eksploatuoti netinkamą transporto priemonę, pašalinamos ir pagal reikalavimus saugomos pavojingos atliekos. Tuo tarpu pakartotiniam panaudojimui tinkančios dalys atrenkamos ir naudojamos dar kartą, o antrinės žaliavos (metalas, naudotos padangos, plastikas, stiklas) rūšiuojamos ir vėliau perdirbamos.

98% PERDIRBIMAS

**Autogamintojų ir importuotojų asociacija organizuoja
ekspluatuoti netinkamų transporto priemonių
surinkimą.**

**Gyventojai, norintys, kad iš jų būtų paaimamos
nenaudojamos transporto priemonės susisiekiite:**

**Tel. +370 687 95 159,
El.paštas: info@agia.lt
www.agia.lt**

**Už nebetinkamą eksploatuoti automobilį jų savininkams gali būti
sumokama. Ši kaina priklauso nuo abipusio, savininko bei ENTP
tvarkančios įmonės susitarimo, ją lemia transporto priemonės būklė,
galimos atvežimo išlaidos ir pan.**